

УДК 78:378.011.3-051]:001.2(477)"20"
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/99-1-10>

Наталія БІЛОВА,
orcid.org/0000-0001-7147-2433
кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри теоретичної, музично-інструментальної і вокальної підготовки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»
(Одеса, Україна) nkbelowa02@gmail.com

ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ВИМІР ПІДГОТОВКИ УНІВЕРСАЛЬНОГО МУЗИКАНТА-ПЕДАГОГА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ВИЩОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню та розкриттю концептуальних засад трансдисциплінарної парадигми підготовки універсального музиканта-педагога в умовах інтенсивних трансформацій вищої мистецької освіти ХХІ століття.

Доведено, що стратегічним орієнтиром модернізації галузі виступає подолання методологічної інерційності та перехід до цілісної взаємодії виконавської, викладацької, дослідницької та творчо-креативної складових професійної діяльності. Особливу увагу зосереджено на нівелюванні міжпредметних меж задля формування інтегрованого мислення, що дозволяє майбутньому музиканту-педагогу реалізовуватися як поліфункціональний суб'єкт у високотехнологічному соціокультурному просторі.

Обґрунтовано структуру трансдисциплінарної моделі фахівця, яка інтегрує виконавсько-інтерпретаційний, дослідницько-герменевтичний, психолого-педагогічний та комунікативно-цифровий компоненти. Висвітлено потенціал інноваційної концепції 4D-артиста, що синтезує ролі виконавця, педагога, просвітника та менеджера, а також моделі Art-Hub Learning, яка забезпечує мобільність здобувача освіти через залучення до мережі творчих хабів.

У статті проаналізовано методику роботи над полістилістичним репертуаром композиторів ХХІ століття, що вимагає від піаніста суттєвої видозміни виконавських навичок та здатності до стильової мімікрії. Розкрито специфіку інтерпретації метамузики В. Сильвестрова, філософського споглядання у творах В. Польової, постмінімалізму М. Ріхтера та нової складності у фортепіанних етюдах Унсук Чін.

Окремий акцент зроблено на технологічній модернізації освітнього процесу через використання цифрових інструментів візуалізації партитур, мобільних додатків та програмного забезпечення для роботи зі звуком.

Зроблено висновок, що поєднання технологічної грамотності з художньою рефлексією забезпечує професійну конкурентноспроможність викладача-музиканта. Визначено перспективи подальших розвідок, які полягають у розробці та адаптації методичних комплексів для художньо-педагогічної фасилітації в умовах нелінійної мистецької освіти.

Ключові слова: трансдисциплінарна парадигма, універсальний музикант-педагог, модернізація мистецької освіти, модель 4D-артиста, цифровізація навчання, педагог-дослідник, виконавська інтерпретація, інноваційні освітні стратегії.

Natalia BILOVA,
orcid.org/0000-0001-7147-2433
Candidate of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Theoretical, Musical-Instrumental and Vocal Training
South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynskiy
(Odesa, Ukraine) nkbelowa02@gmail.com

TRANSDISCIPLINARY DIMENSION OF TRAINING A UNIVERSAL MUSICIAN-TEACHER IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATIONS OF HIGHER MUSIC EDUCATION IN THE XXI-ST CENTURY

The article is devoted to the theoretical substantiation and disclosure of the conceptual foundations of the transdisciplinary paradigm of training a universal musician-teacher in the conditions of intensive transformations of higher art education of the 21st century.

The author proves that the strategic guideline for the modernization of the industry is overcoming methodological inertia and transition to a holistic interaction of the performing, teaching and creative components of professional activity. Particular attention is focused on leveling interdisciplinary boundaries in order to form complex thinking, which allows the future musician-teacher to function as a multifunctional subject in a high-tech socio-cultural space.

The structure of the transdisciplinary model of a specialist is substantiated, which integrates performing-interpretive, research-hermeneutic, psychological-pedagogical and communicative-digital components. The potential of the innovative concept of the 4D artist, which synthesizes the roles of a performer, teacher, educator and manager, as well as the Art-Hub Learning model, which ensures the mobility of the education seeker through involvement in a network of creative hubs, is highlighted.

The article analyzes the methodology of working on the modern repertoire of 21st century composers, which requires the pianist to significantly modify his performing skills and ability to stylistic mimicry. The specifics of the interpretation of V. Sylvestrov's metamusic, philosophical contemplation in the works of V. Poleva, M. Richter's post-minimalism and new complexity in Unsuk Chin's piano etudes are revealed.

A special emphasis is placed on the technological modernization of the educational process through the use of digital score visualization tools, mobile applications and software for working with sound.

It is concluded that the combination of technological literacy with artistic reflection ensures the professional viability of a teacher-musician. Prospects for further explorations are identified, which consist in the development of methodological complexes for artistic and pedagogical facilitation in the conditions of nonlinear art education.

Key words: *transdisciplinary paradigm, universal musician-pedagogue, modernization of art education, 4D artist model, digitalization of learning, research, performance interpretation, innovative educational strategies.*

Постановка проблеми. У межах сучасного наукового дискурсу формування трансдисциплінарної парадигми підготовки універсального музиканта-педагога постає стратегічним орієнтиром для системного переосмислення професійної траєкторії фахівця, що зумовлено інтенсивними видозмінювальними процесами у мистецькій освіті XXI століття та динамічними перетвореннями соціокультурного простору. Подібне переосмислення зумовлене вичерпністю класичних методик, оскільки глобалізаційні виклики та новітні суспільні запити вимагають від митця не лише бездоганної виконавської техніки, а й органічного синтезу художньої майстерності з розвиненими комунікативними та управлінськими компетенціями для ефективної адаптації в інноваційному освітньому просторі. Проте реалізація цієї стратегії ускладнюється консервативністю фортепіанної освіти, яка й досі демонструє надмірну прихильність до традиційного репертуару, залишаючись при цьому дистанційованою від актуальних течій сучасної музичної культури, що суттєво обмежує стильовий кругозір майбутнього фахівця.

З огляду на це, ключова проблема сучасного етапу розвитку галузі полягає у вираженій невідповідності традиційної виконавської моделі підготовки тим складним вимогам, які висуває реальна педагогічна практика, адже методологічна інерційність провокує руйнування мотивації здобувачів освіти та поглиблює деструктивний розрив між академічними канонами й прагматичними запитами сучасного ринку музичних послуг. Відповідно, фахова підготовка майбутнього фахівця має ґрунтуватися на векторі цілісної взаємодії виконавської, викладацької та креативної складових.

Обґрунтування теоретико-методичних засад діяльності викладача-музиканта в умовах сьогодення неможливе без імплементації провідних освітніх трендів, таких як цифровізація творчого

процесу, впровадження компетентнісного підходу та реалізація принципу виконавської багатовекторності, що сукупно забезпечують якісну модернізацію змістових ліній професійного навчання.

Паралельно з цим вагомим чинником фахової кризи виступає недостатній рівень розвитку рефлексивних і комунікативних здібностей, через що випускники часто демонструють психолого-педагогічну неготовність до ефективної професійної взаємодії та володіють лише фрагментарним навичками самоаналізу власної творчої діяльності. Дефіцит інструментарію самокорекції та інтелектуальної рефлексії стає серйозним бар'єром на шляху до універсалізму, актуалізуючи питання професійної життєздатності викладача-музиканта у мінливому середовищі видозміни мистецької освіти. Отже, перехід до нової освітньої парадигми вимагає не простої еkleктичної корекції репертуарних планів, а глибинної інтелектуальної та праксеологічної перебудови всієї освітньої системи, здатної гармонізувати індивідуальний творчий потенціал музиканта з комплексними вимогами високотехнологічної педагогічної професії майбутнього.

Аналіз досліджень. Дослідження обраної проблематики спирається на ґрунтовний фундамент сучасної наукової думки, де особливе місце посідають напрацювання українських та зарубіжних науковців, чиї розвідки дозволяють комплексно охопити трансформаційні процеси в мистецькій освіті. Фундаментальне значення для розробки трансдисциплінарного та інноваційного вимірів мають праці Л. Байди, А. Козир, В. Федоришина та ін., які закладають методологічне підґрунтя для модернізації фахової підготовки, тоді як загальнофілософські та стратегічні орієнтири розвитку сучасної вищої освіти в Україні ґрунтовно окреслені у доробках В. Андрущенко, О. Дубасенюк, О. Олексюк та ін.

У контексті пошуку нових освітніх моделей варто виокремити концептуальні розвідки І. Глазунової, М. Зайвої, О. Ребрової та ін., чії наукові пошуки зосереджені на інтенсифікації розвитку творчого потенціалу майбутнього педагога в процесі його професійного становлення.

Еволюція музичного інструменталізму в координатах постіндустріального суспільства корелює із доробком зарубіжних дослідників, зокрема Дж. Слободи (John Sloboda), який аналізує когнітивну психологію музичного навчання та К. Свонвік (Keith Swanwick), чия теорія музичного розвитку підкреслює необхідність балансу між технічною вправністю та творчою свободою. Питання інтеграції технологічного інструментарію та цифрової компетентності, що є невід'ємною частиною сучасної виконавської багатовекторності, знаходять своє відображення у працях Х. Мельник, а також у розвідках Р. Вебстера (Peter Webster), який акцентує увагу на креативному використанні мультимедіа в музичній педагогіці. Аналіз психологічних аспектів художньої творчості та виконавської рефлексії представлений у працях М. Сови, С. Деніжної, І. Петухової та ін., чії висновки доповнюються ідеями Г. Гарднера (Howard Gardner) щодо множинного інтелекту в контексті мистецьких здібностей.

Концептуальні засади підготовки викладачів, учителів мистецьких дисциплін, орієнтовані на формування універсалізму, представлені у колективних працях за участю Н. Білової, О. Бузової, А. Омельченко, С. Шипа та ін., а також співвідносяться з методологічними установками європейських дослідників, таких як Х. Йоргенсен (Harald Jørgensen), котрий досліджує стратегії саморегульованого навчання у професійних музикантів тощо.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка концептуальних засад трансдисциплінарної парадигми підготовки універсального музиканта-педагога, здатного ефективно функціонувати в умовах інноваційної трансформації вищої мистецької освіти XXI століття

Виклад основного матеріалу. Як було зазначено вище, традиційна модель мистецької освіти орієнтується на технічну досконалість і консервативний репертуар, що не відповідає реальним вимогам сучасної педагогічної практики. Відсутність зв'язку між виконавством і методикою заважає підготовці універсальних фахівців, здатних до гнучкої адаптації та рефлексії в сучасному культурному просторі.

Фундаментальним підґрунтям для подолання вказаних суперечностей виступає трансдисциплінарна парадигма, яка передбачає вихід за межі ізо-

льованого вивчення окремих дисциплін та перехід до багатовимірного формування особистості фахівця. Як вказують Л. Теліженко та В. Панкратова, концептуальні витoki цього підходу тісно пов'язані з працями Жана Піаже (Jean Piaget), який першим ввів даний термін для означення вищого етапу інтеграції знань, а також Басараба Ніколеску (Basarab Nicolescu), котрий обґрунтував методологію трансдисциплінарності через рівні реальності (Теліженко, Панкратова, 2021: 32).

В наш час ідеї трансдисциплінарності активно розвивають Едгар Морен (Edgar Morin), який наголошує на принциповій важливості складного мислення для розуміння сучасного світу та Еріх Янч (Erich Jantsch), котрий розглядає координацію всіх дисциплін у межах цілісної антропоцентричної системи (Bernstein, 2015). Основна відмінність цієї парадигми від мультидисциплінарної полягає у відмові від простого паралельного накопичення знань із різних галузей без їхньої взаємодії, тоді як відмінність від інтердисциплінарності проявляється у створенні принципово нової теоретичної структури, що не просто переносить методи з однієї науки в іншу, а повністю нівелює міжпредметні межі задля вирішення складних глобальних проблем.

Сутність виконавсько-інтерпретаційного компонента в межах цієї моделі полягає у цілісному поєднанні виконавських, психологічних та культурологічних знань, де музичне мистецтво в цілому та фортепіанне зокрема, розглядається не як вузька технічна навичка, а як складний інтелектуальний продукт. Зміст цього компонента охоплює не лише технічне опанування музичного тексту, а й глибоке філософське переосмислення авторського задуму крізь призму історичного контексту та актуальних естетичних стандартів. Його значення визначається здатністю музиканта трансформувати акустичний матеріал у цілісну смислову єдність, що забезпечує найвищий рівень художньої переконливості під час публічного виступу в будь-якому соціокультурному просторі (Байда та ін., 2023).

Не менш важливе місце в моделі займає й дослідницько-герменевтичний компонент, який у межах трансдисциплінарної парадигми пронизує всю виконавсько-педагогічну діяльність сучасного викладача-музиканта. На думку О. Берегової, в умовах сьогодення дослідницький аспект перестає бути виключно теоретичною прерогативою і стає невід'ємною частиною художнього процесу від аналітичного розшифрування авторських вказівок до практичного втілення складних сонорних концепцій. Це зумовлює перехід від моделі «педа-

гога-транслятора» до моделі «педагога-дослідника», чия робота ґрунтується на інтелектуальному пошуку та науковій рефлексії над природою музичного звуку (Берегова, 2013).

Особливого значення дослідницький аспект набуває у процесі опанування композиторського письма ХХІ століття. Сучасний музичний текст вимагає від викладача не лише технічної підготовки, а й ґрунтовного аналізу в контексті полістилістики, де академічні канони взаємодіють з елементами джазу, року, етніки та електронної музики. Дослідницький вимір діяльності педагога тут полягає у вмінні дешифрувати ці стильові коди, допомагаючи здобувачу освіти вибудувати цілісну інтерпретаційну логіку в умовах жанрового взаємопроникнення (Берегова, 2013).

Не менш важливим є й герменевтичний аспект дослідження, сутність якого полягає у розкритті розмаїття символіки музичних образів, адже у музиці ХХІ ст. образність в більшості своїй є багатошаровою, тяжіючи до метафоричності та філософської заглибленості або урбаністичного конструктивізму, тому дослідницька стратегія універсального фахівця спрямована на виявлення цих прихованих смислів, їхній контекстуальний аналіз та подальшу художню візуалізацію тощо (Берегова, 2013).

Психолого-педагогічний компонент зосереджується на внутрішніх механізмах саморегуляції педагога-музиканта та науково обґрунтованих методах ефективної взаємодії з учнями/слухачами в процесі безперервної передачі мистецького досвіду. Його сутність полягає у створенні максимально сприятливого середовища для розкриття творчого потенціалу особистості, де зміст відображає знання когнітивної психології та інноваційної дидактики. Значення даного складника виявляється у формуванні тривалої психологічної стійкості фахівця до сценічного стресу та розвитку його емпатійної спроможності, що є критично важливим чинником для успішної музично-педагогічної (Байда та ін., 2023).

Комунікативно-цифровий компонент у структурі трансдисциплінарної моделі відповідає за органічну взаємодію сучасних технологічних інструментів у традиційній освітній та виконавський процес. Зміст цього компонента включає впевнене володіння різноманітними цифровими платформами для просування мистецького контенту та професійне використання мультимедійних засобів для суттєвого розширення інтерпретаційних можливостей. Його значення полягає у забезпеченні глобальної мобільності фахівця та його здатності гнучко адаптувати класичне мистецтво до запитів сучасного цифрового суспільства,

що у своїй єдності з іншими складниками виконує функції методологічного орієнтира для підготовки універсального фахівця (Байда та ін., 2023).

Т. Горохівська, спираючись на наукові погляди О. Михайличенка, розглядає функції трансдисциплінарної парадигми й серед них провідне місце належить інтегративній функції, яка спрямована на поєднання відокремлених фрагментів знань у цілісну світоглядну систему (Горохівська, 2009). Гносеологічна функція дозволяє науковцям відкривати нові грані музичного мистецтва завдяки залученню широкого інструментарію природничих та гуманітарних наук, тоді як прагматична функція забезпечує високу конкурентоспроможність педагога-музиканта на сучасному динамічному ринку праці. Евристична функція стимулює постійний пошук оригінальних творчих рішень на перетині різних видів мистецтв, що дозволяє формувати інтегровану компетентність, яка дає змогу музиканту виступати одночасно глибоким мислителем та гнучким практиком в умовах мінливого культурного середовища. Виховна функція трансдисциплінарності сприяє становленню моральної особистості, здатної повною мірою усвідомлювати свою соціальну відповідальність перед глобальним світовим суспільством (Горохівська, 2009).

Дієвим інструментом реалізації сучасної освітньої парадигми виступає інноваційна модель 4D-артиста, яка визначає здобувача освіти як поліфункціонального фахівця, чий професійний профіль синтезує ролі виконавця, педагога, просвітника та менеджера. У межах цієї концепції майбутній музикант формується як професіонал, де вимір виконавця (Performer) забезпечує високий рівень художньо-інтерпретаційної майстерності, тоді як педагогічна складова (Pedagogue) дозволяє фахово здійснювати передачу знань та формувати креативне мислення у вихованців. Важливою рисою даної моделі є поєднання функції просвітника (Promoter), спрямованої на активну популяризацію мистецтва в суспільстві та навичок продюсера (Producer), що передбачають розробку та організацію різноманітних соціокультурних проєктів. Креативним ядром такої підготовки стає створення здобувачем освіти власного мистецького бренд-проєкту, який виступає комплексним результатом поєднання всіх чотирьох ролей й дозволяє випускнику бути максимально конкурентоспроможним на сучасному ринку праці (Oleksiuk, 2019).

Альтернативним, але в той же час і взаємоповнюючим підходом є модель Art-Hub Learning, яка зміщує акцент із особистісних характеристик

фахівця на структуру освітнього простору, організованого як мережа творчих хабів. Підготовка за цією моделлю відбувається не лише в форматі традиційних аудиторних занять, а й через залучення здобувача освіти до діяльності у концертно-перформативних, педагогічних, культурно-просвітницьких хабах та різноманітних арт-центрах (Oleksiuk, 2019).

Такий підхід забезпечує активне занурення у професійну діяльність, де здобувач освіти протягом навчання почергово опановує ролі виконавця, куратора проєкту чи викладача, що сприяє розвитку когнітивної самостійності та адаптивності до мінливих умов соціокультурної галузі.

Порівняльний аналіз зазначених моделей дозволяє стверджувати, що модель 4D-артиста спрямована на внутрішню трансформацію особистості та формування цілісного професійного «Я», тоді як сутність Art-Hub Learning моделі полягає у зовнішній мобільності та практико-орієнтованому досвіді в реальних творчих кластерах. Спільною рисою обох підходів є їхній трансдисциплінарний характер й спрямованість на вихід за межі вузької виконавської спеціалізації, що відповідає актуальним засадам сучасної мистецької освіти. Специфіка моделі 4D-артиста полягає в її орієнтації на персональний брендинг, що є значною перевагою для індивідуальної кар'єри, проте вона потребує надзвичайно високого рівня самодисципліни та психологічної стійкості здобувача освіти. Art-Hub Learning модель пропонує більш гнучку систему соціальної взаємодії та дає змогу випробувати себе в різних ролях без ризику передчасної професійної фіксації, хоча її впровадження стримується необхідністю створення розгалуженої інфраструктури та залучення значних матеріально-технологічних ресурсів (Oleksiuk, 2019).

На наш погляд, у сучасних умовах розвитку вищої школи найбільш реальною та життєздатною вбачається модель 4D-артиста, оскільки вона може бути впроваджена без радикальної перебудови матеріально-технічної бази закладів освіти завдяки оновленню змісту існуючих дисциплін та впровадження інтегративних курсів. Водночас елементи Art-Hub Learning моделі у формі віртуальних хабів та цифрових творчих лабораторій стають дедалі доступнішими завдяки стрімкій цифровізації освіти та використанню мультимедійних технологій, що дозволяє поєднувати обидві моделі для досягнення максимального педагогічного ефекту. Отже, формування універсального фахівця, здатного до самопрезентації та управління культурними процесами, є пріоритетним шляхом модернізації мистецької освіти, що

забезпечує органічне поєднання теорії, практики та запитів сектору культури.

Зазначимо, що важливою складовою оновленого освітнього процесу стає взаємодія виконавського досвіду та художньо-експресивного мислення при вивченні сучасного репертуару, що вимагає від викладача-музиканта здатності працювати у різних стилях та напрямках, включаючи джазову та популярну музику (Сердюк, 2025: 167). Опора на міжстильову інтерпретацію дозволяє майбутньому педагогу-музиканту відповідати реальним соціокультурним запитам, оскільки поєднання виконавських технік із глибоким розумінням контексту твору забезпечує формування індивідуальної концепції митця-просвітника. Особливої актуальності в цьому аспекті набуває вивчення фортепіанної музики композиторів XXI століття, серед яких, наприклад, вагоме місце посідають твори В. Польової, зокрема її сповнений глибокого філософського споглядання цикл «Marginalia» та п'єса «Ischia Island», а також фортепіанні «Багателі» В. Сильвестрова, які демонструють унікальний авторський стиль мета-музики.

Світовий контекст доповнюється мінімалістичними «Етюдами» Філіпа Гласса (Philip Glass) та експресивними «Мазурками» Томаса Адеса (Thomas Adès), що сприяє значному розширенню стильового кругозору здобувача освіти та формуванню сучасної виконавської естетики (Сердюк, 2025).

Зазначимо, що фортепіанна культура XXI століття характеризується надзвичайною еkleктичністю та прагненням до поєднання академічних традицій із новітніми цифровими можливостями, де інструмент розглядається не тільки як джерело гармонійних звуків, а і як складний об'єкт сонорних експериментів. У межах постмінімалізму, який продовжує залишатися одним із основних напрямів мистецтва, композитори зосереджуються на мікроструктурних змінах та виразних можливостях повторюваних патернів, що яскраво простежується у творчості Макса Ріхтера (Max Richter), зокрема в його циклі «The Blue Notebooks», де фортепіанні партії стають емоційним осередком роздумів про пам'ять та час (Rotherme, 2013).

Водночас неокласична лінія отримує новий стимул через звернення до прозорих фактур та лаконізму, що яскраво виявляється у творчості латвійського композитора Петеріса Вакса (Pēteris Vasks), зокрема у циклі «Пори року», де кожна п'єса перетворюється на глибокий етичний маніфест зв'язку людини з природою (Vasks, 2026).

Сучасний музичний простір також неможливо уявити без творчості Людовіко Ейнауді (Ludovico

Einaudi), чий цикл «Elements» розкриває медитативну природу фортепіанного звуку крізь поєднання мінімалістичних структур із атмосферним гармонійним наповненням (Einaudi, 2026).

Стильова палітра сучасності розширюється також завдяки напряму нової складності та інтелектуального конструктивізму, де фортепіано вимагає від виконавця майже граничних технічних зусиль та надзвичайної інтелектуальної концентрації. Прикладом такого підходу є «Фортепіанні етюди» корейської композиторки Унсук Чін (Unsuk Chin), які поєднують у собі традиційну віртуозність із вигадливою ігровою логікою та непередбачуваними змінами тембрових забарвлень (Unsuk Chin, 2026).

У контексті українського музичного простору вагомим внеском у розвиток сучасного репертуару є фортепіанний цикл «Мардонги» Святослава Луньова, в якому автор створює унікальний звуковий світ за допомогою трансформації архетипових музичних образів у складні сонорні конструкції (Lunyuov, 2026).

Окрім того, жанр фортепіанної музики активно взаємодіє з постмодерністською іронією та цитатністю, що проявляється в енергійних та ритмічно вигадливих «Токатах» Гійома Конессона (Guillaume Connesson), де академічна форма наповнюється драйвом сучасної урбаністичної культури та джазовими альянсами (Connesson, 2026).

Окремої уваги заслуговує творчість турецького композитора та піаніста Фазіля Сая (Fazıl Say), чий твір «Black Earth» демонструє взаємодію етнічних традицій Сходу із західним академізмом за допомогою використання прийому приглушених струн фортепіано для імітації звуку народних східних інструментів (Say, 2026).

Як зауважує Я. Сердюк, особливості художньо-виконавської інтерпретації творів ХХІ століття вимагають від піаніста суттєвої видозміни виконавських навичок, оскільки тексти сучасних авторів часто передбачають роботу з розширеними техніками, такими як гра безпосередньо на струнах, використання перкусійних ефектів на корпусі інструмента або залучення електроніки в реальному часі (Сердюк, 2025). Виконавець сьогодні виступає не просто як ретранслятор нотного запису, а як активний співавтор, який повинен володіти мистецтвом керування акустичним простором та тонким відчуттям темпоральності, особливо в творах, побудованих на тривалих паузах та поступових завмираннях звуку. Глибоке розуміння інтерпретації передбачає також здатність до стильової мімікрії, коли піаніст має миттєво переходити від жорсткого кластерного звучання до найтоншої

колористики, що властиво для метамодерної естетики та неоромантичних течій (Сердюк, 2025).

Також зазначимо, що цифрові технології та рефлексивні практики відіграють вирішальну роль у забезпеченні професійної мобільності фахівця, оскільки в умовах глобальної інформатизації вони перетворюються з допоміжних засобів у ґрунтовну основу формування універсального педагога-музиканта. Процес підготовки такого фахівця сьогодні неможливо уявити без використання інструментів дистанційного навчання та створення якісного освітнього медіаконтенту на базі соціальних мереж та різноманітних платформ, що дозволяє викладачу виходити за межі локального середовища та інтегруватися у світовий мистецький простір. У контексті вивчення сучасного музичного мистецтва цифровий інструментарій стає незамінним містком між складним нотним текстом та виконавською реалізацією, значно інтенсифікуючи процес аналітичної та творчої роботи (Мельник, 2025).

Використання інтерактивних панелей у процесі аудиторних занять дозволяє викладачу здійснювати багаторівневий візуальний аналіз партитур, наприклад, детально розбирати специфічну графічну нотацію у творах Унсук Чін (Unsuk Chin) або фіксувати схеми сонорних пластів у циклах С. Луньова безпосередньо на цифровому відображенні тексту.

Застосування цифрових інструментів візуалізації полегшує опанування атональних структур у фортепіанному циклі «Прислів'я» О. Щетинського та допомагає структурувати складну поліфонічну тканину в «Прелюдіях та фугах» Ю. Іщенка. Опанування мобільного додатка «Henle Library» надає здобувачу освіти доступ до автентичних уртекстів із можливістю миттєвого порівняння різних варіантів аплікатури, що є важливим для адекватного прочитання неокласичних творів Петеріса Васкса (Pēteris Vasks), метамузики В. Сильвестрова або витончених звукових пейзажів «П'яти п'єс для фортепіано» Гії Канчелі (Giya Kancheli) (Куришев, 2022).

Також неоціненну допомогу надають спеціалізовані сайти та платформи, такі як «Flowkey» або «Skoove», які через інтерактивний зворотний зв'язок допомагають виконавцю контролювати ритмічну точність, що є основою стилістики у творах Девіда Ленга (David Lang) або меланхолійних етюдах Олафура Арнальдса (Ólafur Arnalds).

Особливого значення набувають інструменти для роботи з електронним та акустичним звуком, зокрема використання програмного забезпечення типу «Ableton Live» або «Max/MSP», що дозволяє

майбутньому універсальному фахівцю експериментувати з розширеними техніками фортепіанної гри та створювати власні мультимедійні проєкти на перетині академічної традиції та цифрового перформансу (Куришев, 2022). Це стає базою для вивчення творів, де електроніка інтегрована у виконавський процес, як у композиціях Кайї Сааріахо (Kaija Saariaho) або в експериментальних опусах Миколи Ковалінаса (Mykola Kovalinas), де традиційний піаністичний звук взаємодіє з цифровою обробкою в реальному часі (Saariaho, 2026; Kovalinas, 2026).

Також зазначимо, що розвиток рефлексивної культури через ведення електронних творчих щоденників та аналіз відеозаписів власних виступів за допомогою хмарних сервісів допомагає вдосконалювати здатність до самокорекції, що є невід'ємною умовою успішної діяльності викладача-музиканта в парадигмі інноваційної освіти. Взаємодія технологічної грамотності та художньої інтуїції дозволяє педагогу-музиканту не лише ефективно транслювати знання, а й самостійно генерувати унікальні методики, адаптовані до когнітивних особливостей сучасного покоління здобувачів освіти.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, аналіз сучасного стану мистецької освіти дозволяє стверджувати, що

подолання системної кризи та інерційності академічного навчання можливе лише завдяки впровадженню трансдисциплінарного підходу, який забезпечує багатовимірний розвиток особистості музиканта й ґрунтується на взаємодії виконавсько-інтерпретаційного, психолого-педагогічного та комунікативно-цифрового компонентів, які у своїй сукупності перетворюють музичне мистецтво з вузькотехнічної виконавської навички у складний інтелектуальний продукт.

Ефективність професійної підготовки суттєво зростає за умови реалізації моделі 4D-артиста, яка акумулює в собі ролі виконавця, педагога, проєктувальника та менеджера, що дозволяє випускнику успішно пристосовуватися до мінливих соціокультурних умов сьогодення й здійснювати персональний брендинг.

Перспективи подальших наукових вбачаємо у необхідності вивчення механізмів практичного впровадження трансдисциплінарних стратегій у варіативні складники освітніх програм закладів вищої освіти. Пріоритетним вектором майбутніх досліджень вбачаємо розробку та апробацію спеціалізованих методичних комплексів, спрямованих на розвиток навичок художньо-педагогічної фасилітації, що дозволить глибше розкрити потенціал викладача як модератора творчого процесу в умовах нелінійної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берегова О. Інтегративні процеси в музичній культурі України XX–XXI століть: монографія. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2013. 232 с. URL: <https://icr.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/O.Beregova.-Integrative-Processes-in-the-Ukrainian-Music-Culture-of-the-XX-XXI-Centuries.-2013.pdf> (дата звернення: 28.04.2026).
2. Глазунова І. К. Трансфесійно-комплексний підхід до фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. 2024. Вип. 31. С. 70–76. URL: <https://ocivvlhqiwtxvnycnia.supabase.co/storage/v1/object/public/newkerko/OpenAlex-el/W4399515878/W4399515878-pdf/file.pdf> (дата звернення: 28.04.2026).
3. Горохівська Т. М. Формування світоглядної культури майбутніх вчителів історії у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Суми, 2009. 271 с. URL: <https://dspace.vspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a691e061-3b59-451c-a594-6f690e704b67/content> (дата звернення: 28.04.2026).
4. Кулікова С. В. Арт-менеджмент як складова частина соціокультурної діяльності. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2022. № 207. С. 175–179. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-175-179> (дата звернення: 28.04.2026).
5. Куришев Є. В. Зображальні можливості фортепіано в контексті звуковисотності та динаміки. Арт-платформа. 2022. Вип. 2(6). С. 68–81. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/43157/1/Y_Kuryshv_ZMFVKZTD.pdf (дата звернення: 28.04.2026).
6. Мельник Х. П. Формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами цифрових технологій в сучасній науці і практиці. Педагогічна академія: наукові записки. 2025. № 14. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/698> (дата звернення: 28.04.2026).
7. Сердюк Я. Новітня українська фортепіанна мініатюра: стильові тенденції (на прикладах творів композиторів-переможців конкурсу «Творча майстерня інтерпретації сучасної музики»). Актуальні питання гуманітарних наук. 2025. Вип. 94, т. 2. С. 165–171. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/94_2025/part_2/25.pdf (дата звернення: 28.04.2026).
8. Теліженко Л. В., Панкратова В. О. Трансдисциплінарність як новий тип вироблення наукового знання. Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference (Vol. 3). Cambridge, UK, 2021. С. 32–33. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/download/10142/9641/> (дата звернення: 28.04.2026).

9. Трансдисциплінарний вимір підготовки фахівців мистецького профілю: кол. моногр. Ч. 2 / Л. Байда та ін.; за заг. ред. А. Козир, В. Федоришина. Київ: Світ знань, 2023. 367 с. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/40320/1/Bodrova-125-153.pdf> (дата звернення: 28.04.2026).
10. Arnalds Ó. [Music video]. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=1A1Fts-2SPI> (дата звернення: 28.04.2026).
11. Bernstein J. Transdisciplinarity: a review of its origins, development, and current issues. *Journal of Research Practice*. 2015. Vol. 11, iss. 1. URL: https://www.researchgate.net/publication/282285072_Transdisciplinarity_A_Review_of_Its_Origins_Development_and_Current_Issues (дата звернення: 28.04.2026).
12. Chin U. Piano etudes (1995/2003) [Video]. Веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=EDFboGoyZz4> (дата звернення: 28.04.2026).
13. Connesson G. Disco toccata [Video]. Веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Sk-PLmJU8Go> (дата звернення: 28.04.2026).
14. Einaudi L. Elements. Веб-сайт. URL: <https://music.apple.com/ua/album/elements/1440840366?l=ru> (дата звернення: 28.04.2026).
15. Kovalinas M. [Video]. Веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=updL5WNFmPA> (дата звернення: 28.04.2026).
16. Lang D. [Official website]. Веб-сайт. URL: <https://davidlangmusic.com/> (дата звернення: 28.04.2026).
17. Lunyov S. Mardong «11.09.1962» [Video]. Веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RPzsu3VFPpY> (дата звернення: 28.04.2026).
18. Nicolescu B. Methodology of transdisciplinarity – levels of reality, logic of the included middle and complexity. *Transdisciplinary Journal of Engineering & Science*. 2010. URL: https://www.researchgate.net/publication/268353025_Methodology_of_Transdisciplinarity-Levels_of_Reality_Logic_of_the_Included_Middle_and_Complexity (дата звернення: 28.04.2026).
19. Oleksiuk O., Bondarenko L., Cherkasov V., Kosinska N., Maievska A. Innovative model of communicative practices. *Journal of History Culture and Art Research*. 2019. Vol. 8, iss. 2. P. 244–252. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27942/1/O_Oleksiuk_L_Bondarenko_V_Cherkasov_N_Kosinska_A_Maievska_IMCP_IM_MMO.pdf (дата звернення: 28.04.2026).
20. Rigolot C. Transdisciplinarity as a discipline and a way of being: complementarities and creative tensions. URL: <http://platform.dione-edu.eu/wp-content/uploads/2023/01/3.-transdisciplinarity-as-the-way-of-being.pdf> (дата звернення: 28.04.2026).
21. Rothermel S. M. Minimalism in the twenty-first century: an analysis of Max Richter's the blue notebooks: thesis in music theory. 2023. 117 p. URL: https://etda.libraries.psu.edu/files/final_submissions/28071 (дата звернення: 28.04.2026).
22. Saariaho K. [Video]. Веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=xG_G5zLOt3w (дата звернення: 28.04.2026).
23. Say F. Black earth [Video]. Веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KG9wifgWdAQ> (дата звернення: 28.04.2026).
24. Vasks P. Echoes from still landscapes. URL: <https://interlude.hk/peteris-vasks-echoes-from-still-landscapes/> (дата звернення: 28.04.2026).

REFERENCES

1. Berehova O. (2013) *Intehratyvni protsesy v muzychnii kulturi Ukrainy XX–XXI stolit: monohrafiia*. [Integrative processes in the musical culture of Ukraine of the XX–XXI centuries: monograph] Instytut kulturolohii NAM Ukrainy, Kyiv, 232 p. [in Ukrainian]. (дата звернення: 28.04.2026).
2. Hlazunova I. K. (2024) *Transfesiino-kompleksnyi pidkhid do fakhovoi pidhotovky mahistrantiv muzychnoho mystetstva*. [Transfessional-complex approach to professional training of master's students in musical arts] *Naukovi chasopys Ukrainskoho derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Seriya 14. Teoriia i metodyka mystetskoï osvity*, 31, 70–76. [in Ukrainian]. (дата звернення: 28.04.2026).
3. Horokhivska T. M. (2009) *Formuvannia svitohliadnoi kultury maibutnikh vchyteliv istorii u protsesi fakhovoi pidhotovky*. [Formation of worldview culture of future history teachers in the process of professional training] Dissertation, Sumy, 271 p. [in Ukrainian]. (дата звернення: 28.04.2026).
4. Kulikova S. V. (2022) *Art-menedzhment yak skladova chastyna sotsiokulturnoi diialnosti*. [Art management as an integral part of socio-cultural activity] *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky*, 207, 175–179. [in Ukrainian]. (дата звернення: 28.04.2026).
5. Kuryshchuk Ye. V. (2022) *Zobrazhalni mozhlyvosti fortepiano v konteksti zvukovysotnosti ta dynamiky*. [Pictorial possibilities of the piano in the context of pitch and dynamics] *Art-platforma*, 2(6), 68–81. [in Ukrainian]. (дата звернення: 28.04.2026).
6. Melnyk Kh. P. (2025) *Formuvannia profesiinoï kompetentnosti maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohii v suchasniï nauksi i praktytsi*. [Formation of professional competence of future music teachers by means of digital technologies in modern science and practice] *Pedahohichna akademiia: naukovi zapysky*, 14. [in Ukrainian]. (дата звернення: 28.04.2026).
7. Serdiuk Ya. (2025) *Novitnia ukrainska fortepianna miniatiura: stylovi tendentsii (na prykladakh tvoriv kompozytoriv-peremozhtsiv konkursu «Tvorcha maisternia interpretatsii suchasnoi muzyky»)*. [Modern Ukrainian piano miniature: stylistic trends (on the examples of works by composer-winners of the competition «Creative Workshop for the Interpretation of Contemporary Music»)] *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 94(2), 165–171. [in Ukrainian]. (дата звернення: 28.04.2026).

8. Telizhenko L. V., Pankratova V. O. (2021) Transdystyplinarnist yak novyi typ vyroblennia naukovooho znannia. [Transdisciplinarity as a new type of scientific knowledge production] Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference (Vol. 3), Cambridge, UK, 32–33. [in Ukrainian]. (дата звернення: 28.04.2026).
9. Baida L. et al. (2023) Transdystyplinarnyi vymir pidhotovky fakhivtsiv mystetskooho profilu. [Transdisciplinary dimension of training specialists of artistic profile] Svit znan, Kyiv, 367 p. [in Ukrainian]. (дата звернення: 28.04.2026).
10. Arnalds Ó. [Music video]. Website. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=1A1Fts-2SPI> (дата звернення: 28.04.2026).
11. Bernstein J. (2015) Transdisciplinarity: a review of its origins, development, and current issues, Journal of Research Practice, Vol. 11, iss. 1. (дата звернення: 28.04.2026).
12. Chin U. (2003) Piano etudes (1995/2003) [Video]. Website. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=EDFboGoyZz4> (дата звернення: 28.04.2026).
13. Connesson G. Disco toccata [Video]. Website. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Sk-PLmJU8Go> (дата звернення: 28.04.2026).
14. Einaudi L. Elements. Website. URL: <https://music.apple.com/ua/album/elements/1440840366?l=ru> (дата звернення: 28.04.2026).
15. Kovalinas M. [Video]. Website. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=updL5WNFmPA> (дата звернення: 28.04.2026).
16. Lang D. [Official website]. URL: <https://davidlangmusic.com/> (дата звернення: 28.04.2026).
17. Lunyov S. Mardong «11.09.1962» [Video]. Website. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RPzsu3VFppY> (дата звернення: 28.04.2026).
18. Nicolescu B. (2010) Methodology of transdisciplinarity – levels of reality, logic of the included middle and complexity, Transdisciplinary Journal of Engineering & Science. (дата звернення: 28.04.2026).
19. Oleksiuk O., Bondarenko L., Cherkasov V., Kosinska N., Maievska A. (2019) Innovative model of communicative practices, Journal of History Culture and Art Research, Vol. 8, iss. 2, 244–252. (дата звернення: 28.04.2026).
20. Rigolot C. Transdisciplinarity as a discipline and a way of being: complementarities and creative tensions. URL: <http://platform.dione-edu.eu/wp-content/uploads/2023/01/3.-transdisciplinarity-as-the-way-of-being.pdf> (дата звернення: 28.04.2026).
21. Rothermel S. M. (2023) Minimalism in the twenty-first century: an analysis of Max Richter's the blue notebooks: thesis in music theory, 117 p. (дата звернення: 28.04.2026).
22. Saariaho K. [Video]. Website. URL: https://www.youtube.com/watch?v=xG_G5zLOt3w (дата звернення: 28.04.2026).
23. Say F. Black earth [Video]. Website. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KG9wifgWdAQ> (дата звернення: 28.04.2026).
24. Vasks P. Echoes from still landscapes. Website. URL: <https://interlude.hk/peteris-vasks-echoes-from-still-landscapes/> (дата звернення: 28.04.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 30.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

